

inserati se sprejemajo in velja
ristopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat.

10	10	10	10	10	10
10	10	10	10	10	10

Pri večkratnem tiskanju se
ceva primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

N. ročnino prejema opravištvu
(administracija) in ekspedicija na
Dunajski cesti št. 15 v Medija-
tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENE.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam vella :

Za celo leto	10	gi.	—	kr.
za pol leta	5	"	—	"
za četrť leta	2	"	50	"

V administracii vella:

Za celo leto	8	gi.	40	kr
za pol leta	4	"	20	"
za četrt leta	2	"	10	"

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Rečne ulice
št. 5.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

V odgovor in pojasnilo.

Z Dunaja 3. aprila.

Nedavno sem tožil čez Primorske Slovence, ki s svojim nepredvidnim ravnanjem zavirajo in podirajo prizadevanje njihovih poslancev. Nisem mislil, da bodem moral enako grajo izreči o naših ljubljanskih listih „Slovencu“ in „Narodu“. Večkrat sem omenjal te žavnega stanja naših poslancev, ki bi za svoj narod radi dosegli, kar je največ mogoče, in ne opusté v ta namen nobene prilike, nobenega pripomočka. Njih glavno prizadevanje meri na to, da bi slovenskemu narodu priborili enake pravice, kakor jih uživajo drugi narodi in da bi se začele te pravice razodevati in spoštovati tudi v javnem življenji. Vlada je pri raznih prilikah razodela, da hoče te želje izpolniti, a kdor natančneje pozna sedanje politične razmere, je lahko sprevidel, da ji je res nemogoče mahoma predrugačiti zastarano javno življenje. Treba je pa bilo dejanskih dokazov, da vladine obljube niso le prazne besede, ampak se smemo njih vresnčenja tudi res nadejati. In le ta pomen imajo osebne premembe, ki so se med tem izvršile, o katerih pa „Slovenec“ in „Narod“ tako zaničljivo sodita! Kaj nam je pomagal §. 19 državnih ustanovnih postav, ako se pa dosedanji vladni možje zanj niso zmenili! Kaj bi nam pomagale tudi vse pridobitve, ako bi ne imeli v deželi pravih mož, ki imajo namen in voljo jih tudi v dejanji izvrševati. Zato so vsi pre

vidni rodoljubi poleg splošnih pravic zahtevali tudi takih osebnih prememb.

In o tem oziru je ravno nam Slovencem vlada po moči vstregla. Želeli smo po odhodu g. Kalline narodnega deželnega predsednika; vlada nam ga je dala.

Od vseh strani so se pritoževali o podpori, ki jo je imela nemškutarska stranka nad prejšnjim deželnim glavarjem, vitezom Kalteneggerjem; soglasno se je klicalo, Kaltenegger mora iz Ljubljane, drugače ne bode miru. Ni bilo ravno lahko deželnega glavarja umakniti, vendar se je zgodilo!

Med nasprotniki naroda slovenskega se je v prvi vrsti odlikoval bivši litijski glavar Vesteneck. Zarad njegovih mogočnih zvez in imenitnih pa visokih varuhov mu ni bilo lahko priti do živega in že prejšnji deželni predsednik ranjki Kallina si je zastoj prizadeval se ga znebiti. Ljudstvo litijskega okraja je zdihovalo in klicalo: Rešite nas. Našim poslancem so se od vseh strani pošiljale prošnje, naj kaj storé; zedinili so svoje moči in poslanec litijskega pa zatiškega okraja je bil prevzel posebno nalogo skrbeti za to, da se izpolnijo želje njegovim volilcem. Pred včerajnem so se izpolnile, Vesteneck je premeščen v Gradec in sicer ne več kot samostojen načelnik, ampak za pomožno službovanje, kjer ga bodo ravno potrebovali; na Kranjsko pa dobimo namesto njega narodnega okrajnega glavarja, bivšega komisarja v Mariboru, g. Matija Grila. In vendar „Narod“ g. Klunu priporoča, naj boli

nerga in beza na Dunaji, kakor da bi ne bil, storil svoje dolžnosti. Kaj pravijo k temu prebivalci okrajnega glavarstva litijskega?

Želeli smo, da bi se naše šolstvo osnovalo na narodni podlagi. To je gotovo principijelno in ne osebno vprašanje. Dr. Vošnjak je bil v budgetnem odseku nasvetoval resoluciji glede slovenščine na naših preparandijah in srednjih šolah in g. Klun ji je v zbornici z vso zgovornostjo priporočal in zagovarjal. Večina zbornice je tem resolucijam pritrdila. Treba ji je zdaj izvršiti. Vlada tega še ni storila, pa poslanci niso nobene prilike opustili, da bi tega od nje odločno ne bili zahtevali. Glavna opovira je bil dozdej šolski nadzornik Zindler, ki je naše opravičene želje v deželnem šolskem svetu spodbijal, in bi ne bil zmožen naših šol na slovenski podlagi preustrojiti, ako bi bil tudi hotel in bi mu bila vlada to za ukazala, ker je slovenščine nezmožen. Treba ga je bilo toraj odpraviti, in na njegovo mesto postaviti moža, ki ima zmožnost za tako preustrojo, in se ji tudi ne bode upral, ako jo bode vlada zaukazala. In tak mož se je zdel vladi gimnazijski vodja g. Jakob Smolej. Že zadnjičsem obširneje pisal o pomezu njegovega imenovanja, ter za danes le zavrnem natolcevanje izrečeno v zadnjem „Slovencu“ češ, da zna slovenskega toliko, kakor Rešpehtorjeva kuharica. G. Smolej je v slovenščini dobro izobražen in zna naše pesnike Preširna, Vodnika, Koseskega skoraj vse iz glave. On je toraj zmožen slovenske šole nadzorovati in

Pisma iz Meksike.

Jalapa, 25. prosinca 1881.

(Dalje.)

Možki so lepe postave, zelo priljudni in prijazni, igri močno vdani, mirni in prizanesljivi, zelo radovedni in željni poduka, bolj izobraženi, ko drugodi v republiki meksikanski, in bolj uljudni, ko v drugih krajih. Tukaj se je rodilo veliko imenitnih mož, med njimi dva predsednika, Santa Ana in S. Lerdo de Tejada, učenjak Roa Barcena, zemljepisec Covarrubias, zdravnik dr. Escobedo, pisateljica Lola Cortes, skladateljica Marija Perez Redondo ki je 17 let stara zložila dve opereti in več lepih napevov. Tu so štiri družbe: Prva najimenitnejši, kjer se visoki stanovi snidejo, je „casino“, s prelepo okinčanimi prostori, z dvema kristalnima lustroma, vsak z 40 svečami; oba lustra staneta 2000 dolarjev. Tu so sobe za ples, za kadivce, za igralce, tu dobiš knjige in časopise. Možki ne marajo dosti za ples in jih morajo gospodične in gospé nagovarjati k plesu.

Drugo društvo je „Eden“ in se peča poleg veselic in plesov posebno z godbo, petjem in dramatiko. Ta dva društva sta zbirališča više gospóde. Rokodelci imajo spet svoje dru-

štva pod imenom „sociedad de los artesanos.“ Četrto društvo „sociedad industrial“ obsega bolj revne rokodelce, tu imajo svoje plese, svojo godbo in svoje gledališne igre, ter ne trpé višje gospóde med seboj, med tem ko je prej imenovano rokodelsko društvo „sociedad de los artesanos“ bolj pomešano iz raznih stanov, večinoma vendar iz obrtnikov. Razun teh je več društev sv. Vincenca Pavlanskega, ki se z miloščino pečajo. To društvo ima svojo palačo na glavnem trgu. Imamo potem veliko stolno cerkev, en frančiškanski samostan, in še drug samostan, podoben trdnjavi, ki ima deželno učilišče in duhovno semenišče. Razun tega so 3 privatne šole za dečke in 4 privatne šole za deklice, 4 mestne šole za dečke in 3 za deklice, eno višo deželno deklinško šolo. Potem imamo bolnišnico in 3 fabrike, kjer se pavola prede; v mestni okolici pa spet 2 fabrike, z več ko 300 delavci vsaka, potem fabrika za luščenje kave, in eno fabriko za milo in sveče. Mesto je z lepimi, vedno zelenimi vrti obdano, kjer se vedno bolj kava sadi, in letos je tako obrodila, da se drevesa krivijo. Eno drevo dá po 10 do 15 kil kave. En cent kave velja tukaj 9 dolarjev, lani je veljal 18 dolarjev. Tudi raste tukaj „ricinus-olje“ brez dela, samo seme se po tleh vrže

Tukaj je zelo zdrav kraj, tako da jih umrje največ komaj po 15 na mesec, še ti vešidel tujci. Po leti od maja do oktobra dežuje vsaki dan, po zimi je včasih megla, po noči pa rosi, pa redko dežuje. Po zimi je vse v cvetu.

Preden jamem popisovati šege cerkvene in
 mestne, hočem popisati razgled z nad gore
 Makuiltepetl. Ta gora je malo viši, ko ljub-
 ljanski Grad. Stopivši na vrh gore, se v pod-
 nožji zagleda bela Jalapa, enaka nevesti,
 ki v beli obleki počiva na zeleni trati med
 mnogimi cveticami, obdana z lepimi vrsti, kjer
 lepo dišeče cvetje kave, hinikvila, rož, flori-
 bundiov vedno nje zrak z dišavami napolnjuje,
 in veter z bližnjih gojzdov miri enako vonjavo
 likidambarja prinaša in po zraku razsipa. Ta
 okolica se sme primerjati z ono na Blejskem
 jezeru, in skoraj si upam reči, da jej je enaka
 samo da je proti izhodu bolj raz-
 širjena. Proti severu se vzdiguje
 velika gora Magdalena, dolga vrsta gorá, bolj
 visokih od kamniških planin, cela vrsta ime-
 novana Sierra Chiconquiaco. Na vrhu te gore
 je vas Naolingo, kjer je najviši vodopad ali
 ali slap. Nekaj bližje je vas Banderilla, kjer
 rastejo na prostem najlepše kamelije, garde-
 nije, azalije, rudeče, bele, višnjeve. Proti jugo-
 zahodu strmi v nebo veličastna gora Nauh-

voditi, in on jih bo gotovo tudi vredil in osnoval, ako jih bo vlada zaukazala. Da jih bo pa zaukazala, bodo že skrbeli naši poslanci, ki med principijelnimi vprašanji v prvi vrsti zahtevajo narodne šole. Ako bi se bila pa vlada, ki g. Smoleja smatra kot moža, ki bode njene namene in ukaze povoljno izvrševal, nad njem zmotila, potem ga bode zadela osoda, kateri ne odide noben vradnik, ki ga iz raznih vzrokov ne morejo več rabiti.

Važnejši, kakor mesto šolskega nadzornika se pa nam zdi mesto gimnazijskega vodja, zlasti na gimnaziji ljubljanski. Vodja ima profesorje v prvi vrsti pod seboj, vodja ima tudi mladino v svojih rokah, in zamore vsled tega silno veliko vplivati ne samo na duhu med profesorji ampak tudi med študenti. Veliko je torej nad tem ležeče, da se za to mesto izvoli pravi mož.

In kaj naj porečem še le k opazki, ki jo je „Slovenec“ pristavil k odgovoru ministra Pražaka na interpelacijo slovenskih poslancev! V telegramu stoji „odobravanje“; kako se s tem strinja opazka, da bode vse ostalo pri starem, ali tako kakor bo Stremayr ukazal. Gospodje vredniki v Ljubljani morajo slovenskim poslancem, ki z dotičnimi krogi občujejo in privatno marsikaj zvedo, kar ni za javnost, vsaj toliko zaupati, da oni bolje vedo presoditi ceno in veljavo ministrovega odgovora, kakor pa daleč proč bivajoč vrednik. Ako so toraj odobraval odgovor, storili so to zaradi tega, ker so iz omenjenih izrekov prepričani, da ne bode ostalo pri starem. Sicer pa sem reč in nasledke ministrovega odgovora pojasnil v svojem dopisu z Dunaja, toraj o tej reči ne govorim več, in gospodom vrednikom nam prijaznih listov priporočam, naj si ne delajo naprej sodb, ampak naj se vselej prej podučé, o razmerah in okoliščinah, o vzrokih in nasledkih, preden važne reči presojaajo.

Politični pregled.

V Ljubljani 4. aprila.

Avstrijske dežele.

Poroka **cesarjeviča Rudolfa s Stefanijo** bode 10. majnika v torek po III. nedelji po velikonoči v cerkvi Avgustinski,

kdo bode poročal, se ne vé, kajti novi nadškof Ganglbauer bode zaradi bolezni, kateri si je padši naklonil v nogah, posvečen še le na jesen. Ker bodo vpricho najbrže škofje sploh, bode morebiti poročal kardinal Schwarzenberg.

V **Zagrebu** je po kratkem pa hudem mažarjenji zamrl „Ustav“ organ vladne stranke, kateri je narodnim poslancem delal mnogo preglavice. Pravijo, da se umakne iz časnikarskega in celó političnega delovanja J. Miškatovič. Bog ga nesi!

Deputacija **koroških Slovencev** pod vodstvom g. Einspielerja se podá k cesarju, da se pritoži čez krivice, ki jih gledé narodne ravnopravnosti koroški Slovenci trpé.

Vnanje države.

V **nemškem** državnem zboru je stavil katoliški poslanec Windhorst nasvet, naj se Bismark naprosi, delati na to, da se naredi mednarodna postava zoper politične morilce, kakor nihiliste, komuniste in take. Pravijo, da ima za predlog že večino glasov zagotovljenih.

Nemški vladi se se je menda res posrečilo, pridobiti si zaupanje novega cara **ruskega**, največ s podpiranjem načrtov zoper nihiliste. Pravijo, da bo tricarska zveza na novo oživela. Umor ruskega cara je Bismark hitro za sebe porabil, ter rusko vlado navezal k sebi z obljubo, da jej hoče pomagati zoper nihiliste.

O **grško-turškem** vprašanji pravijo zdaj, da se bo mirnim potom rešilo. Neumljivo je potem čemu se Grecija toliko oborožuje; mi ne verujemo dosti, da bi Turčija z lepa kaj odstopila.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 1. aprila. (Odgovor na interpelacijo slovenskih poslancev. — Smolej in nemški liberalci. — Dunajski in celovski škof.) Pravni minister Pražak je danes odgovoril na interpelacijo slovenskih poslancev gledé rabe slovenskega jezika pri sodnijah. Odgovor njegov sem Vam že telegrafično sporočil, zato pridenem danes le še nekoliko opazk. Minister ni mogel drugači odgovoriti. Po našem sodnijskem redu namreč je minister samo administrativni nad-

je globoka dolina; po tej dolini je tekla lava iz vulkana, pa je zdaj vtrjena in se imenuje „mal pais“ (slaba dežela). Pod mestom proti jugu je malo jezero iz majhen gojzd, kamor se hodijo Jalapanci ob nedeljah sprehajati. Blizu tam je lep vrt, kjer se znajdejo skor vse cvetlice in rastline Afrike, Azije in Avstralije; ta vrt je ranjki Don Bernardo Sayago z velikimi stroški nasadil. Kamor pogledaš, je vse v zelenji in cvetu; zemlja je tako rodovitna, da še tisti koli, ki jih za ograjo v tla zabijejo, o zelené.

Toda pri vsej rodovitnosti je veliko hiš praznih, in ljudje se še vedno stran selijo, in jaz bi tudi nobenemu mojih rojakov ne svetoval, sim priti. Temu vzrok so liberalni rogovileži in njih vlada, ki je bolj trinožka od turške. Vedno bolj se dežela pogreza v revščino, kupčija hira, kmetijstvu manjka delavcev, in rokodelci so brez dela ter roke križem drže; to vse, ker ni miru, ne varnosti pred napadi. Nevarnost pa ne pride od tatov ali tolovajev, ampak od liberalcev, ki so hujši od razbojnikov. Pa o tem hočem pisati pozneje, prej bom opisal nekaj tukajšnjih ljudskih šeg, najprej nekaj cerkvenih. (Dalje prih.)

zornik sodnij, se pa ne sme in ne more v njene razsodbe nič vtikati, ne sodnikov samovoljno premeščevati. Dr. Pražak pa v odgovoru obeta, da bode on sodnijam razodel, kako on sodi o postavnih določbah glede jezika pri sodnijah, in hoče tudi na to paziti, da se jih bodo sodnije strogo držale in natančno spolnovale v interpelaciji navedene odloke. Kakor sem zvedel, je minister res najvišji sodnji in predsedniku višje sodnije v Gradcu razodel svoje misli in jih poslednjemu dal nekoliko prav debelih pod nos, kakoršnjih menda še nikoli ni slišal od svojih višjih. Ako bi to ne pomagalo, hoče državnemu zboru predložiti posebno postavo, ki bode določevala rabo slovenskega jezika po slovenskih pokrajinah, in kateri bi se ne mogli sodniki več ustavljati. In ko bi nekteri vendar le ostali še trmasti, misli o priliki, ko bode zbornici izročil nov civilni tožbeni red, nasvetovati tudi novo organiziranje sodnij, ter bi pri tej priliki odstranil tiste vradnike, ki bi mu delali v enem ali drugem oziru kake zapreke. Po vsem tem smemo toraj upati, da bode minister Pražak našemu narodu in njegovem jeziku podelil tiste pravice, ki mu po zgledu drugih narodov pripadajo, pa mu jih nemški liberalci kratijo že toliko let! Tem ljudem ravnanje Pražakovo ni po volji, in „Deutsche Zeitung“ že javka, da bodo zdaj slovenske dežele poslovenili, da se bode podpirala slovenščina na škodo nemščine itd. Prav bedasto pa omerja „Fremdenblatt“, glasilo našega vnanjega ministerstva, da premembe ne smejo zadevati sodnijskega jezika, ampak k večem le to, da se dajo za Slovence natisniti tudi slovenski blanketi ali lističi, ki nam jih pa „Fremdenblatt“ prav milostno privoščí. Nemški liberalci so zares velikodušni proti nam Slovincem!

„Presse“ in nekteri drugi listi imajo telegram iz Ljubljane, da je imenovanje Smoletovo za šolskega nadzornika med tamošnjimi vstavoverci zbudilo veliko radost, ker ni res, kar je poročal „Vaterland“, da bi bil Smolej napet (enragirter) Slovenec, ampak se je skozi 14 let ustavljal slovenskim zahtevam. Kako vendar čudni so ti liberalci. „Vaterland“ je le rekel, da se Smolej na nobeno stran ni obračal, ampak je skušal vstrezati vladinim nameram, ljubljanski vstavoverci pa hočejo v tem že videti prenapetega Slovence. Pač bi jim bilo še bolj, kakor štajerskemu Rechbauerju potrebno se zdrave logike učiti.

Opat Ganglbauer je bil imenovan 23. marca za dunajskega nadškofa. Liberalni listi trdijo, da je liberelec; možje pa ki ga natančneje poznajo, pravijo, da se bode glede cerkve in šole držal vedno kardinala Schwarzenberga, v političnih prašanjih pa bode glasoval z vlado, oziroma s srednjo stranko gospodske zbornice. Sicer pa bode vsa odgovornost zadela Grušo, ako bi ne šlo vseprav, ker on ni hotel ali ni mogel prevzeti škofijstva. Dozdeva se namreč, da je Ganglbauer predober in premehak mož, ki se da prerad in prehitro drugim voditi. Tako n. pr. pripovedujejo, da ga je bil Schmerling zapisal v svoj klub, ne da bi ga bil prej vprašal, ali pristopi ali ne, in da proti temu ni oporekal! Celovski škof pa ima po najnovejši govorici tudi postati benektinec, namreč Šentpaulski opat. Hvalijo ga kot izvrstnega in odločnega moža, a manjka mu ena najbolj bistvenih lastnij za škofa, ki ima tretjino Slovencev v svoji škofiji, ne zna namreč slovenskega jezika. To naj prevdarijo Slovenci na Koroškem in naj tudi o pravem času razodenejo svoje želje, ter naj ne molcé, kakor so bili tudi Nemci unidan na vse glio

kampatepetl (štirivoglata gora ali Cofre de Perote), ker ima na vrhu štirivoglato, skrinji enako, več metrov visoko porfidovo skalo. Ta veliki Grintovec je 4083 metrov visok, in se večkrat s snegom pokrije, kedar tukaj dežuje. Na vrhu je sama skala; nižej rastejo jelke in borovci, še nižej hrasti, ki po zimi perje zgubé, še nižej hrasti, ki ostanejo vedno zeleni, javorji, jeseni, ciprese; še nižej raste likidambar, storax piper, javoru enako drevo, ki ima lepo dišečo miri enako smolo; še nižej rastejo jablane, hruške, češnje, breskve; pod temi še nižej pa kava, platana, banana, pomeranče, ananas, beli, črni, rumeni sapote, jabolkom podobne; pod temi pa sladkorjevo trstje, mamej, mango, ananas, čirimoje, palme, cedri, papaja (sad melonam enak), mahagoni, brazil, kokus-oreh, mali sapote, sladek sad enak jabolkom usnjate barve). Čirimoje in anone so enake rudečim jagodam po okusu, samo da so veliko večji. Proti jugu je blizu mestice Coatepetl (Kačjagora) v sredi kafetovih vrtov; zadej visoka vrsta gorá, Siera madre, ki konča z velikanskim vulkanom Citaltepetl (zvezdna gora), ki svoje odprte usta proti nebu kaže in je večno s snegom pokrit. Proti izhodu se vidi morje in mesto Veracruz. Proti severo-izhodu

zakričali, ko se je govorilo, da ima Slovenec Kosar postati škof Celovski.

Iz Celja, koncem sušca: Ravnateljstvo nove celjske posojilnice razpošilja sledečo okrožnico:

P. T.

Podpisani so ustanovili tukaj v Celju na podlagi postav od 9 aprila 1873 in 27. grudna 1880 „Posojilnico“ kot zadrugo z omejenim poroštvom, ktera je že začela svoje delovanje.

Najpoglavitejši namen tega društva je, davati svojim udom na kratek čas posojila po kolikor mogoče nizki ceni in sicer v prvi vrsti na osebni kredit (up) in le izjemno proti nepremakljivi in premakljivi zastavi.

Sredstva, da se dobijo ta posojila, se dosežejo s tem, da uložijo zadružniki zadružne deleže in sicer ali po 10 goldinarjev kot opravilne deleže, ali po 100 goldinarjev kot glavne deleže, potem da se sprejmejo ukladne na hranilnične knjige, ktere sme uložiti vsaki, ali je ud ali ne in tretjič s tem, da se ustanovi zadružni fond (rezervni fond), kteremu se morajo odkazati vsled pravil vsako leto 10% čistega dobička in vstopnine novih zadružnikov.

Vodstvo zadruge oskrbljuje ravnateljstvo, ktero obstoji iz ravnatelja, denarničarja, kontrolorja in dveh odbornikov. Nad ravnateljstvom zaradi njegovega delovanja čuva vedno nadzorništvo.

Da se pa tudi tisti uložniki, kteri niso društveni udje, zamorejo prepričati gospodarstva z društvenimi denarji, imajo uložniki, kteri uložijo več ko 300 gold. vsled pravil pravico, samostojno voliti tretji del udov nadzorništva. S tem dobijo uložniki največje porošstvo gledé varnosti svojih društvu zaupanih (izročenih) denarjev, ker imajo pri vseh v §. 36 naših pravil navedenih in sicer najvažnejših posvetovalnih predmetih, ter tudi zavoljo privoljenja posojil čez 300 gld. posredno glasovalno pravico.

Da pa zamore naše društvo dovršiti svoj najpoglavitejši namen, namreč da pripravi svojim udom prav vredna posojila, je pred vsem potrebno, da se naredijo na eni strani mnoge hranilnične uloge in da se na drugi strani udeleži mnogo posameznih in skupnih oseb z zadružnimi deleži pri društvu.

Za zdaj se bodo obrestovale pri našem zavodu uloge s 5% in se določi merilo obrest za posojila s 7%; obrestovanje bukvic zadružnih deležev pa je odvisno od tega, kakor se doseže h koncu vsakega leta opravični čisti dobiček, vendar se sme upati, da te obresti ne bodo manjše, kakor one od hranilničnih ulog.

Društvena uradnica je tukaj v Celju, na glavnem trgu, št. 105 v I. nadstropju, in se bo tam uradovalo vsaki torek od 9. do 12. ure dopoldne.

Kot ravnateljstvo:

M. Vošnjak, inženir in posestnik v Celji, ravnatelj.
F. Kapus, trgovec in posestnik v Celji, denarničar.
F. Janesch, trgovec in posestnik v Celji, kontrolor.
Dr. J. Sernec, advokat v Celji, odbornik.
J. Žičkar, mestni kaplan v Celji, odbornik.

Kot nadzorništvo:

Dr. Štefan Kočvar, zdravnik in hišni posestnik v Celji.

Dr. Gustav Ipavic, zdravnik in župan v Št. Jurju.
Franc Kammerer, posestnik in gostilničar v Celji.
Ludvik Filipič, drand. prava v Celji.

Ivan Krušič, c. k. gimnazijalni profesor v Celji.

V Rudolfovem 3. aprila. Prav razveselilo nas je naznanilo, da je vodja gosp. J. Smolej imenovan šolski nadzornik srednjih šol

po Kranjskem. Nam ne bode novinec; ker je že nekerokrat vodil preskušnje zrelosti nadomestovaje poprejšnja nadzornika in se prav „taktno“ obnašal, se nadejamo od tega imenovanja prav mnogo vspeha za naše šole. Bog pomози!

Po kaki nezgodi je prišla nam prav neljuba notica med domače novice, ktera se nikakor ne vjema s poštenim dopisom z Dunaja? *)

Iz Goriškega, 28. marca. Izv. dop. (Novi namestniški „ukaz“ in laški list „L' eco del litoral“.) Po novem namestniškem „ukazu“ od 12. febr. t. l. št. 15.383, kteri je hodil kot okrožnica in ga je tudi naš „folium dioecesanum“ v svoji 3. števil. t. l. v izvirni nemščini prinesel, se ne smejo po § 2. postave od 7. maja 1874, državnega zakonika list št. 50, Neavstrijanci jemati niti v nobeno začasno duhovsko službo; to postavo razteguje omenjeni „ukaz“ tudi na one pridgarje, ki so hodili dosihmal v naše Primorje v adventu in postu laškemu ljudstvu pridgati; ravno tako velja ta postava tudi redovni duhovščini, ktera je dosihmal stalno pomagala v dušnem pastirstvu pa le izvun samostanov, kajti po milosti tega „ukaza“! ne zadeva ta „ukaz“ dušnega pastirstva, ki se vrši v istih samostanih! Dalje nalaga oni „ukaz“ prednikom samostanov, opiraje se na okrožnico od 20. maja 1876 št. 3388 dolžnost, naznanjati ptujce (redovnike nemreč) bivajoče v samostanih. Čuden je pa konec tega Pretisovega „ukaza“, ki se v izvirniku glasi: Indem ich die Unterbehörden entsprechend verständige, trage ich denselben auf, das Gesetz in thunlichst rücksichtvoller Weise zu handhaben. Ta „ukaz“, ki ima namen utesnovati duhovsko oblast in pastirstvo, je razposlalo goriško nadvladištvo brez opazke in samo „zur Kenntniss dem Clerus de Decanates“. Ker se ne sme kritikovati naredeb vis. vlade, nočem se v kritiko podrobnosti tega najnovejšega namestniškega „ukaza“ zariti, ker bi utegnil Vaš „Slovenec“ zaradi tega zaplenjen biti. Vsakrati čitatelj pač sam lahko vidi smoter iz besed „ukazovih“, in iz onega, kar lahko vsak vedež med vrstami onega „ukaza“ razbrati zamore, namreč to, da je ta „ukaz“ en košček Bismark-Falkovega prusaškega „kulturkampf“! — Druga namestniška naredba velja za župnikom kot zapisovalcem in vodjem matičnih knjig, da morajo izdajati družinske pozvedbene pôle za premerjenje vojaške takse na podlagi postave od 13. junija 1880, državnega zakonika list št. 70, vselej popolnoma brezplačno! Tudi ta naredba je karakteristična, da mora edino le duhoven kot matični zapisnikar vse javne spise te baže kar brezplačno izdajati in to še sam iz svojega žepa kupovati ves dotični papir in tiskarnice, med tim, ko javni uradi ničesa zastoj ne izdajajo!

Da ni „Eco del Litorale“ pravi odmév vsega Primorja, ker to pomenja njegovo ime, — vemo dobro mi ostali Slovenci in isterski Hrvatje, saj je clo nedavno trdil na sploh, da Lah na Goriškem niso ne rovarji ne sovražni naši državi. Da niso še vsi Italijani**) v družbi „irredente“, hočem verovati, ali da ravno ta „katoliški“ list vso „Irredento“ kar tako čisto

*) Po pristranski, tudi nam jako neljubi nezgodi. Vred.

**) Pri nas na Goriškem imamo razliko med besedami „Lah“ pa „Italijan“. Po našem pomeni beseda „Lah“, vselej Furlana, kterega podnarečje je zlo od italijanščine različno. Italijan pa pomeni pravega Italijana, naj si govori kterokoli toškansko ali drugo italijansko narečje. — Pis.

ignoruje, kakor da ni še dala nikdar v Gorici kakega znamenja od sebe, to je že preveč predrzno! Vemo tudi mi, da prosto laško ali furlansko ljudstvo na Primorskem, je clo Italijanom unstran meje deloma clo sovražno, ker ono dobro vé, da se tam zlasti prostemu ljudstvu v vsacem oziru slabše godi. Ali med meščani in omikanci jih je veliko državi sovražnih, ki pospešujejo tajno smoter primorske „irredente“, ktere glavno vodstvo, kakor je sploh znano, je tudi v glavnem mestu Primorja, t. j. v Trstu. Ravno tako ni bil zagovor poreškega škofa dr. Glavine v „Eco“ na pravem mestu“ kajti žalibog je odkritje tržaške „Edinosti“ zgolj istina, kakor je tudi nam Slovencem znano, zlasti pa onim, ki so imeli prilžnost biti kje sošolci onih, ki so se šolali na koperski italijanski gimnaziji. Naj hujši italijanissimi tudi od slovanskih starišev rojeni, so dohajali ravno iz koperske gimnazije clo v goriško osrednje semenišče saj pred leti; kakšni so zdaj, mi nij znano. Takrat je bilo marsikje čudne napise po semenišču brati, ktere so napravljali se ve da skrivajo oni isterski bogoslovci, ki so bili „antipapisti“ kakor smo jim mi rekali, t. j. bili so vneti za edinstvo Italije, in zoper svetno papeževno državo, kakor se je zvedlo iz njih ust. Na cinastih ploščkih je bilo n. pr. brati: „Viva Italia!“ „oggi festa di Guiseppe Garibaldi“, (namreč na praznik sv. Jožefa,) na starem zemljevidu Lombardije in Benečije je bilo čitati: Lombardia e andata fug (fuč.) („Lombardija je šla rakom žvižgat in Beneško bo šlo hmal) e Venezia prestò andrà.“) (Bilo je to 1862 l.) Slovenski bogoslovci, ki so se šolali nekaj na gimnaziji v Kopru, so bili skoz in skoz z redko izjemo prešinjeni od sovraštva do slovanstva, Avstrije in sovražni papeževem svetnem posestvu, (kako je zdaj, mi ni iz skušnje znano, gotovo nič boljše!) In kdo je bil tega največ kriv? Nihče drugi, nego odgoja in šolanje na laški gimnaziji koperski, ktero je neki domoljubni profesor po pravici imenoval „kugo za slovansko mladež v Istri“, ker odgaja skorej brez izjeme same renegate, ki se potem bodisi v duhovskem ali svetnem stanu sramujejo svojega maternega jezika in so podobni potem v službi pravim poturicam v obnašanju do svojih rojakov. Da je „L' eco“ nadalje slovanstvu že odveč prav nekršansko sovražen, to ve lahko vsak naročnik in bralec, kakoršnih je med slovenskimi duhovniki žalibog še preveč, še se dobro spominjamo, kako je govoril neki njegovih vrednikov rojen unstran državne meje, ko se je 1875 vnel punt v Bosni in Hercegovini, da nimajo Slovani in kristjani pravice turškega jarma se otresti itd. dalje je prilikoval Ruse, ki so vender krščeni, če tudi so žalibog še razkolniki, da veljajo toliko kolikor Turki itd.

Britko mora biti človeku pri srcu, ki bere to clo v katoliškem listu, za kakoršnega se štuli. „L' Eco“, kterega vredujejo venderle laški duhovniki, da ima on tako slabi pojem o djanski ljubezni do bližnjega Slovana. Pred takimi „prijatelji“ sodeželani, ki se upajo še trditi, („Leco“ št. 12 t. l.) da Bog jih varuj, da bi nas hotli oni gledati zatirane; ki se boje, da bi jih bomo še mi hotli zatirati, (glej basen o volku in jagnjetu!) taci prijateljev nas Bog varuj! „Kenimus nos“, je rekel nekdo svoje dni! Vse pa bodi rečeno le v pojaanilo „sine ira et studio“, da zve iz tega tudi tržaška

*) In še več drugih enakih pobalinskih reči, ktere pa ne maram tu navesti, ker so bogoslovske véde in stanu nevedne.

„Edinost“, da smo jej tudi mi pritrjevali, ko je prinašala na dan one žalostne istinite vesti o protislovanskem obnašanju milj. škofa dr. Glavine v Poreču. Naj bi pač kaj zdale one besede, da bi se isterski Slovani saj sistematično več ne poitalijančevali, ker to edino je nameravala „Edinost“, če tudi z malo zbudljivimi besedami. Saj tudi zdravnik mora večkrat z nožem v gnjilo meso segati, torej se mora vse tako pravično očitane brez zamere vzeti, če hočemo v Avstriji Slovani kdaj pod streho enakopravnosti priti! —

Telegram „Slovenca.“

Z Dunaja, 4. aprila.

Levičarji so vlado interpelirali, kaj je vsled interpelacije slovenskih poslancev Pražak zaukazal sodnijam; ali je imel pravico to storiti in kako se to strinja z neodvisnostjo sodnikov.

Domače novice.

V Ljubljani, 5. aprila.

(Velikonočna pobožnost.) Te dni obhajajo učenci raznih šol velikonočne pobožnosti, in kakor se vidi, bolj pripravljeni in spodobniše mimo poprej, ker se jim je dovolilo prosto tisti popoldan in tisto jutro, kedar opravljajo spoved in sv. obhajilo. To je pač prav. Mladina je še dobra, potrebuje le mirnih in modrih vodnikov.

(Vestenek.) Iz Dunaja je došel telegram, da je Vestenek prestavljen v nemški Gradec. To je bilo neizogibno, ker se je na Kranjskem sam nemogočega storil, toraj vlada ni mogla drugače, ko prestaviti ga v drugo deželo. Na njegovo mesto pride Gril za okrajnega glavarja v Litijo.

(Samomor.) V nedeljo ob treh zjutraj se v „zvezdi“ vstrelil tukajšnji učitelj Grum. Prej je bil učitelj na mestni šoli, pozneje pa na nemški evangelski šoli v Ljubljani. Kaj ga je k temu činu nagnilo, se še ne vé.

Razne reči.

— Spremembe v lavantinski škofiji. Č. g. Fl. Kleine, župnik na Bizeljskem, gre v pokoj; č. g. Val. Tamše pride za kapl. v Dobovo; — umrl je č. g. Uauk, župnik v Ulimji.

— Sredstvo za očiščenje zraka po sobah. Kedar se v kakem stanovanju rade nabirajo nepovoljne in škodljive miazme, tako n. pr. od bližnjih stranišč, je dobro sredstvo žgana kava. Kakih pet ali šest zrnov žgane kave se čisto v prah zmelje in potrosi na razbeljeno železo, ki mora biti močno vroče, tako da rudeče žari.

— Če se obrvi vnamejo (vsled hudega nahoda), dobro je jajce v trdo skuhati, rumenjaki stran vzeti, beljak pa privezati s platneno ruto na bolno stran. Čez noč je vnetje že pregnano.

— Šepetanje v cerkvi. Na Bavarskem je cerkev, v kateri je posebna tablica, ki svari pred šepetanjem in govorjenjem v cerkvi, ter pravi: „Šepetanje v cerkvi se krade 1. Bogu čast, 2. angelcem veselje, 3. dušam v vicah pomoč, 4. bližnemu, zraven stoječemu pobožnost, 5. sebi milost Božjo, ker je šepetanje v cerkvi vsaj mali greh.“ — Šepetanje je ljudem zelo v pohujšanje, posebno med povzdigovanjem. Bolj imenitna ko je osoba, več pohujšanje daje.

— Kuga razsaja na Turškem, v mestu Bagdadu in okolici. Ljudje hudo mrjô.

— Če koga osa, čebela ali sršen piči, je najboljša pomoč čebula. Želo se

mora iz rane potegniti, potem pa čebulo razrezati in njen sok v rano stisniti, in takoj nehajo bolečine ter se ni bati otekline. Tudi navadno milo (žajfa) je dobro.

— Dunajski predkraj Rudolfsheim ima 29.915 prebivalcev, med njimi jih je 10.000 iz Češke in Morave, vendar se jih je le 325 za Čehe upisalo, vsi drugi se bali, to priznati, ali pa so bile pole samovoljno spisane. Tukaj je ljudsko štenje toraj precej 10.000 Slovanov na enkrat pojedlo. Bomo videli, koliko jih bodo na Dunaji našli.

— Čudovita usmiljenost nekega vojaka. Ta dogodba je resnica, in se je dogodila v Metzu na Francozkem. Nek vojak je hodil po ulicah tega mesta. Pri voglu neke hiše videl je strganega, kakih 10 let starega fanta, ki je kar trepetal od mraza. Vojaku se otrok zasmili in jame ga izpraševati, ter izvé, da je fant brez starišev, da živi od beračenja in tatvine, in da nema o veri nobenega pojma. Vojak se hitro odloči, da hoče za tega otroka zanjprej skrbeti, kakor bi bil njegov oče. Pelje ga v krčmo in mu pusti primesti jedi in pijače. Potem krčmarici reče: „Obdržite fanta čez noč pri vas, jaz bom jutri po njega prišel in plačal, kar boste zahtevali za prenočišče.“ Drugi dan vojak pride po fanta, pa ta je bil ušel, ljubši mu je bilo postopanje po mestu, kakor da bi moral videti kaknega nadzornika nad seboj. Vojak pa ga je šel iskat, in hodil križem ulic po mestu, da bi svojo zgubljeno ovčico našel. Slednjič ga vendar v neki ulici zagleda, ga prime za roko, ter ga siloma pelje v — sirotišnico sv. Vincenca Pavlanskega. Tam stopi pred vodjo sirotišnice in ga prosi, naj bi fanta sprejel in ga z drugimi fanti vred izgojil. Vodja pa se je branil, ker so bili vsi sedeži že oddani, plačati pa vojak ni imel s čim. Na to ga vojak prosi, naj bi fanta vsaj eno noč v hiši obdržal, drugo jutro hoče po njega priti ali pa se dalje zgovoriti, kaj se ima s fantom zgoditi. V to je vodja privolil. Pa kako se je drugo jutro začudil, ko je vojak zopet prišel in mu naštel 800 frankov za fanta, z besedami: „Prosim vas, vzemite ta denar, in obdržite fanta v sirotišnici. Tudi za njega je Kristus svojo kri prelil, ne smemo pustiti, da bi postal, brez poduka in varuštva, hudodelnik; naredimo iz njega poštenega človeka! Moj denar je pošten. Doslužil sem ravno vojake in danes bi imel dobiti odslovnico. Zavoljo tega fanta pa sem se dal vnovič med vojake zapisati, in za to so mi izplačili 800 frankov, ki sem jih zdaj vam prinesel.“ Vodja sirotišnice se je razjokal nad toliko velikodušnostjo, in obdržal je fanta z veseljem v svojem zavodu.

— Pustni torek šla je v Casamiccioli na otoku Ischia na Laškem druhal malovrednih žensk, ktere so bile v duhovski obleki, pod vodstvom kmečkega fantina k ondotnemu župniku, ter zahtevale farni križ. Župnik jim ga noče dati, rekoč: Storite kar hočete, toda pustite v miru križ in svetnike v cerkvi. Fantin ne posluša njegovih besedi, napravi si sam en križ, na mesto podobe Kristusove nanj krinko (larvo) in ga nosi po vasi, spremljan od onih žensk v duhovni obleki, zasramovaje sv. procesije. Ta grda maškerada zgodila se je 1. t. m., 4. pa se začne gibati zemlja, potresi se množijo in Casamicciola je v kratkem podrtija. Več ko 450 družin živi od miloščne.

Druga dogodba je ta: Dva dni po nesrečnem dogodku, zadeli so delavci kopaje, na jerbas, kteri se začne gibati. Vzdignejo ga in glej, pod njim čepi

človek 60 let star, kteri drži v roki križec in moli; nad 48 ur bil ondi pokrit s kamenjem in zemljo, toda ni se mu zgodilo nič, zdrav kakor prej se vzdigne in okoli hodi.

Komentara tema dvema dogodbama ne dodamo.

— Ernest Renan, brezverni pisatelj življenja Jezusovega daje v „Rèvue de deux Mondes“ na svetlo „Spomin na mladost in starost“. Akoravno so ti spisi silno brezbožni, govori vendar z veliko hvalo o značaju in blagem srcu svojih nekdanjih učiteljev, ki so bili duhovniki. Govori takole: „Vzgojen sem bil v nekem majhnem semenišču izvrstnih duhovnikov, kteri so me učili latinski jezik po stari metodi, ktera je naj boljša. Bli so ti vredni duhovniki naj bolj spoštovani ljudje na svetu. Brez tako zvane pedagogike, držali so se prvih pravil izgojevanja, ktere obstoje v tem, da se ne dela učenje pretežko. hvalivši se potem premaganih težav. Prizadevali so si pred vsem izgojiti poštene ljudi. Njih predavanja o dobrem in o morali, ktere so zajemali iz svojega srca in iz lastne kreposti, bile so neločljive od resnic, ktere so učili. Iz lastne skušnje smem reči, da je natolcevanje značaja duhovnikov brez vsake podlage. Trinajst let svojega življenja bil sem v rokah duhovnikov, toda nisem videl ne sence pohujšanja. Poznal sem le dobre duhovnike.“

Lepa izpoved tega bogotajca. Gorje mu, ki se je podal v šole brezvernih in spridenih učiteljev, ko je prej vendar imel tako lepe zgledne in poduke svojih starih učiteljev. Stojte na čelu trume brezvernih postal je eden najhujših sovražnikov Kristusovih. Kako strašni odgovor bo moral enkrat dajati!

— Na Laškem se silno veliko denarja ponareja. Toda ne samo papirnati denar se ponareja, zasačili so pred kratkim v Napolju sleparja, kteri je ponarejal tudi zlati in srebrni denar. Čudno se je namreč zdelo policiji, da je naenkrat videti toliko srebrnega in zlatega denarja, redka prikazen na Laškem.

Kako prebrisani so gospodje sleparji, kaže sledeča dogodba iz Florencije: Pred prodajavnico nekega kupca začela sta se prepirati dva delovca. Kmalu si sežeta v lase, in suvaje se sem ter tje, razdrobita veliko šipo izlagavnice. Kupec prileti ven, tirja odškodnine in žuga se žandarmi. Med tem se približa gosposko oblečen človek, popraša po vzroku vpitja, in skuša kupca potolažiti. Odpustite jima, pravi, vboga sta, in imata pregorko kri, hočem vam jaz povrniti škodo. Poda se s kupcem v prodajalnico, ter mu da bankovec za tisuč lir. Kupec vesel, da je najdel bogatino, ki mu povrne ubito šipo, mu našteje 900 lir, in si obdrži 100 lir za šipo. Delavca se gorko zahvalujeta gospodu, in vsi trije odidejo. Drugi dan hoče kupec bankovec menjati, a zapazi da je grdo ogoljufan. Bankovec je bil ponarejen, delavca in oni gospod bili so sleparji med seboj zgovorjeni.

Oznanilo.

Pri farni cerkvi v Spodnji Idriji se bo naprava nove zvonikove strehe 21. aprila 1881 dopoldne ob 9. uri v farovžu po zmanjšavni dražbi oddala.

Stavbeni načrt, proračun stroškov in stavbeni pogoji so pri podpisnem prvomestniku v pregled razpoloženi.

Kdor želi delo prevzeti, naj pride k napovedani dražbi. (2)

Stavbeni odbor v Spodnji Idriji

dne 26. marca 1881.

Mihael Horvat,
župnik.